

Els menjadors socials han vist incrementat el nombre d'usuaris durant els darrers mesos. La crisi econòmica ha portat a l'atur milers de persones per a les quals l'ajuda social és la darrera esperança. Mengen al migdia i s'enduen el sopar. Allò que mai no s'haurien ensumat que els succeiria



Cada pic hi destaca més la presència d'usuaris estrangers, sobretot àrabs i africans. Tendeixen a seure junts, no pas per crear cap gueto, sinó per comunicar-se amb compatriotes.

# Menús contra l'exclusió

## Solidaris

Text: **Ander Zurimendi**  
Fotos: **Serge Cases**

**PALMA** Les portes no s'obren fins a les 13.00 hores, ni un minut abans ni un després. Petits grups d'aturats i sense sostre, però, comencen a sorgir del no-res pels voltants. El lloc de trobada és el menjador social que gestiona el Consell de Mallorca a Palma, i que atén un centenar d'usuaris cada dia. De dilluns a diumenge, perquè les necessitats bàsiques de l'ésser humà no descansen els caps de setmana.

No fa ni dos anys que l'estampa al menjador, situat al carrer del Patronat Obrer i proper a la plaça de Pere Garau, era ben diferent. Els usuaris s'hi apilotaven igualment, però tenien en la seva majoria un clàssic perfil d'exclusió social. Alguns d'ells estaven aferrats a la droga, com si el pols blanc a les venes ajudàs a oblidar. Altres passaven el dia passejant indefinidament pels carrers i parcs de Ciutat.

Amb la crisi econòmica, que no perdona, la situació s'ha agreujat. I

és aquí on canvia el rerefons dels usuaris. Perquè molts comensals del dia d'avui són víctimes d'un acomiadament sobtat. Tan sorprenent i ràpid que, en un tancar i obrir d'ulls, s'han vist abocats al carrer. Tota una amalgama de ciutadans que han perdut l'estatus social i que, en un primer moment, es mostraven reticents a assumir el nou escenari. No tenen "peles" per dinar.

De fet, no disposar d'ingressos és el primer criteri que valora una

treballadora social. Són els mateixos professionals de la xarxa d'inclusió social els qui deriven usuaris cap al menjador.

Com ara el de l'alberg de transeünts de Ca l'Ardiaca, el SAPS de Can Pere Antoni i el centre Turmeda, específic per a persones immigrades. Joana Maria Ribot, treballadora del menjador, és una de les encarregades de coordinar-se amb els albergs. "Quan arriben, els registram i els explicam que tenen 30 dies per dinar al menjador". "Tan-

mateix, sempre hi ha pròrrogues", matisa Ribot. I és que les prop de 130 cadires de la sala no s'omplen cada dia. Maria Rosselló, auxiliar del centre, explica que el menjador, en el fons, podria atendre més persones de les que hi van ara. "La mitjana és de 80 o 90 plats i persones al dia", una xifra que deixa un marge de creixement, per tant, de més de 40 usuaris cada dia.

I n'arribaran, vista la tendència a l'alça que viu el centre del carrer del Patronat Obrer. D'un any ençà, la presència de persones immigrades hi ha estat com un terratrèmol. "Ara són gairebé la meitat, especialment àrabs i africans", explica Rosselló.

N'hi ha prou d'observar el menjador, en plena ebullició, per veure que -efectivament- la pell de color negre hi ha arrelat. I encara són més visibles gràcies a la seva companyonia. "Tendeixen a asseure's junts, tots plegats en taules allargades", expliquen al centre. Encara que no es coneuguin personalment, s'ajunten com ho farien tres euro-



El menjador és, com mostra la imatge, multiracial i intergeneracional.



peus a l'Àfrica subsahariana. No és que cerquin cap gueto, però volen parlar la mateixa llengua.

Alguns d'ells expliquen, sempre des de l'anonimat, que dinen allà perquè no tenen res a fer durant el dia. A l'hora del crepuscle, però, comencen una lenta passejada pels carrers de Ciutat. A la mà, els DVD. Al cap, barrets de llum ridículs.

Tot i que no podrien sopar al menjador, encara que així ho desitjassin. El servei és de mig dia i a les 13.45 hores ja han de plegar. Però hi ha un altre servei, el de la bossa entrepà, del qual es beneficien aquells que no reben sopar als seus albergs. Un entrepà, una peça de fruita i una botelleta d'aigua mineral. Si a l'hora convinguda en sobren, Ribot i Rosselló els reparteixen entre uns altres ciutadans. Els qui s'acosten *ex professo* al menjador però no en són usuaris, perquè no encaixen amb els criteris existents.

I hi sobra menjar, sí, perquè no són mai els mateixos comensals. Segons Joana Maria Ribot, "la ma-

**Gairebé un centenar de persones van cada dia al menjador social del carrer del Patronat Obrer**

**La crisi econòmica ha conduït fins als Serveis Socials gent que no s'ho hauria ensumat mai**

joria cerca feina i, si han d'anar a pobles de la Part Forana, ja no arriben d'hora aquí".

De vegades o, més ben dit, dos dissabtes de cada mes, un grup d'estudiants de l'escola Sant Pere visita el centre. Ajuden en les feines de cuina i servei de taula. Però no són els sense sostre, els únics beneficiaris d'aquest altruisme. Ells mateixos, els infants, amplien la seva mirada i capacitat d'observació de la societat. Hi ha, però, uns altres nins, o adolescents, que també visiten el menjador. Són menors d'edat que un jutge ha sentenciat.

I la condemna no és altra que la prestació de serveis en benefici de la comunitat. "Crec que és molt positiu per a ells", assegura Ribot. Per què? Doncs perquè "som davant de joves que ja han començat a delinqüir". Un camí que pot acabar, fàcilment, en l'exclusió social. "Així prenen consciència del que els pot tocar en el futur".

Però passen les dues del migdia i el centre ja ha tancat les portes.

La rutina hi continuarà demà, almanco fins que no trenquem allò que Marx va descriure com "l'explotació de l'home per l'home". •

## Un punt de partida



MIQUEL ÀNGEL MARIA  
[www.miquelmaria.cat](http://www.miquelmaria.cat)

El projecte de llei de serveis socials recentment aprovat pel Govern, i que ara es troba en tramitació parlamentària, diu a l'article 25 que es garantirà la resposta immediata a les situacions d'emergència social i a les prestacions que donin cobertura a les necessitats bàsiques.

Determina, així mateix, que aquestes necessitats són, en primer lloc, l'allotjament, l'alimentació i el vestit. En aquest sentit, els menjadors socials, com els centres d'acollida, poden ser una peça clau

per tal que el reconeixement d'aquests drets no es quedi en simple declaració de bones intencions, sinó que es duguin a la pràctica.

Però els menjadors socials o els centres d'acollida no haurien de ser mai un punt d'arribada per cronificar la pobresa, sinó sempre un punt de partida, un recurs necessari però de caràcter temporal. Han de servir perquè les persones en situació de necessitat extrema

rebin de manera immediata una alimentació adequada, però com més aviat millor aquestes persones han de poder recuperar una llar on viure, i també menjar, amb dignitat i amb intimitat.

Si no existeix aquest camí de sortida, els menjadors socials no serien un servei social d'un estat del benestar madur i modern, sinó un trist succedani de l'olla comuna d'altres temps. Esperem que superats. •

## “De sobte, m'he vist dormint a l'alberg per l'atur

**PALMA** Antonio és picapedrer, pintor, vigilant de seguretat... I està a l'atur. Ara fa un eés i mig que acabà la seva darrera feina. "Primer em feren un contracte d'un mes", explica aquest home que, tot i el seu semblant trist, amaga un caràcter rialler a les entranyes.

"Després em renovaren, per dos mesos més, però no hi hagué una tercera pròrroga", narra Antonio. I és que el tercer contracte temporal, i consecutiu, obligaria l'empresa a fer fix el treballador Antonio. I les arquitectures empresarials no estan, ara per ara, per agafar fix ningú. És la repel·lent conclusió a la qual ha arribat. I la que l'ha enviat directe al menjador social.

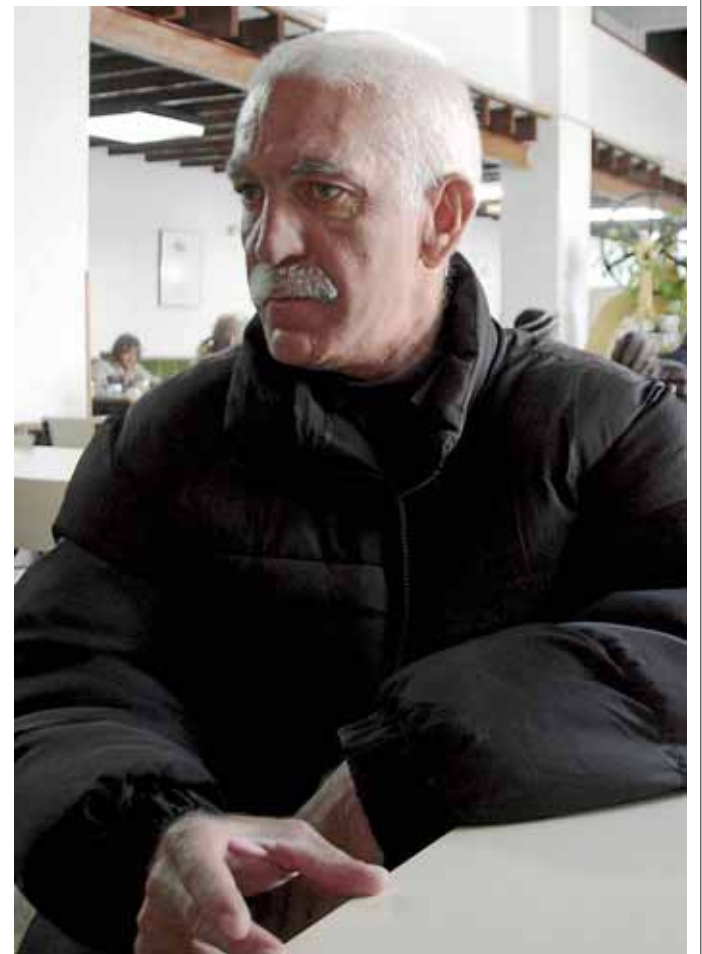
"De sobte, em vaig veure a l'atur". Però a l'INE no li donaren el cop de

mà que ell esperava. "Només tenia onze dies acumulats per cobrar la prestació". Precisament, "onze dies de merda". De manera que s'enfilà als Serveis Socials, quae el derivaren cap al menjador del Consell Insular.

Ara es dedica a caminar amunt i avall per Palma, per lliurar currículums allà on pot. En arribar la nit, es dirigeix a l'alberg públic, que ara és ca seva. "M'hi donen un entrepà i un llit calent -descrui-, o sigui, que no em puc queixar".

Però més amics ha fet en aquest menjador que no pas a l'alberg. "Aquí fas amistats perquè hi trobes gent aguda que vas coneixent de tant de seure-hi". I així fa els amics amb els quals, després, prendrà un cafetó al carrer.

Quan la situació hagi canviat. •



Antonio no es queixa de l'alberg, que ara és ca seva: "M'hi donen un entrepà i un llit calent", explica amb optimisme.

## “I ara em vull independitzar de Serveis Socials”

**PALMA** No és un plat de bon gust, aquest que li serveixen al menjador social. I no és perquè el potatge de lleties, o les albergínies de segon, siguin dolents.

"A mi em passava com a qual-sevol -afirma Manuela-. Al principi em feia nosa venir al menjador, però ara fa 18 mesos queestic a l'atur". Ella es dedicava a la neteja d'edificis. Ara ja no. I, en conseqüència, li manquen els ingressos econòmics. "De manera que em vaig adaptar a la situació i vaig demanar ajuda als Serveis Socials", confessa.

Però 18 mesos a la coa del SOIB, sense trobar cap oferta, fos la que fos, minven l'alegria



Manuela està cansada de l'atur: ja fa 18 mesos, seguits, que no té feina.

de fins i tot del més optimista. Per això, perquè ja ha passat tant de temps des que començà el seu particular viacrucis, Manuela vol que tot s'acabi ja.

"En el fons, vull independitzar-me dels recursos dels Serveis Socials", en lloc de necessitar-los. Com tota persona, que tard o d'hora s'independitza dels seus pares, que fins llavors la sustentaven.

De fet, els usuaris del menjador ho són per 30 dies consecutius. Després han de passar dos mesos per poder-hi tornar. Una petita norma encaminada a ajudar l'usuari, però no a fer-lo dependent de l'Estat. Aquesta és la seva premissa. •